

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни	
Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія
Освітня програма	Історія
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	очна(денна)
Рік підготовки, семестр	2 рік підготовки весняний семестр
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС / 90 год. (Лекції-26год.; семінарські заняття – 18 год.; реферат – 10 год.; самостійна робота здобувача (СРЗ) – 46 год.)
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Екзамен, модульна контрольна робота, реферат
Розклад занять	Лекції (що тижня починаючи з 1-го тижня), Семінарські заняття (що тижня, бажано з 3-го тижня) Розклад занять знаходиться за посиланням https://rozklad.kpi.ua
Мова викладання	Українська
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: д.і.н., проф. Хитровська Юлія Валентинівна , 204-90-83 Khytrovska.Iuliia@lil.kpi.ua д.і.н., проф. Костилєва Світлана Олександрівна , 204-90-83 ; kostilyeva.svitlana@lil.kpi.ua Семінарські: проф. Хитровська Юлія Валентинівна , 204-90-83 Khytrovska.Iuliia@lil.kpi.ua д.і.н., проф. Костилєва Світлана Олександрівна , 204-90-83 ; kostilyeva.svitlana@lil.kpi.ua;
Розміщення курсу	Курси розміщені на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуванням платформ Google classroom jbqu2ws

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Предмет навчальної дисципліни є магістральною для здобуття глибинних знань зі спеціальності. Її вивчення передбачає реалізацію низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, сприяє формуванню загальної і дослідницької культури, забезпечує теоретико-методологічну зрілість майбутніх істориків.

Здобуті у процесі вивчення дисципліни «Теорія і методологія історичних досліджень» знання, вміння та досвід сприятимуть нарощуванню аналітичного інструментарію для успішної реалізації власного наукового проекту, відкривають перспективу в оволодінні соціокультурними практиками європейського інтелектуального досвіду.

Метою навчальної дисципліни є:

- сприяння освоєння аспірантами методів та принципів наукового пізнання та стратегії історичної методології у контексті еволюції суспільної свідомості та динаміки ціннісних пріоритетів.

– формування у аспірантів **компетентностей** згідно з вимогами освітньо-наукової програми третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти:

- ЗК-1** Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та оцінки сучасних наукових досягнень, системного наукового мислення на основі загального культурного кругозору та фахових компетентностей історика-дослідника;
- ЗК-2** Здатність до генерування нових знань при вирішенні дослідницьких і практичних завдань, розв'язання актуальних наукових та соціокультурних проблем.
- ЗК-4** Здатність пропонувати нові дослідницько-інноваційні проекти та самостійно їх реалізовувати.
- ФК-1** Здатність самостійно організовувати науково-дослідницьку діяльність, генерувати нові ідеї та аналітичні підходи при створенні власних дослідницьких програм і проєктів, використовуючи сучасні теорії, методи та інформаційно-комунікаційні технології
- ФК-2.**Здатність до опанування та активного використання у власних дослідженнях методологічних практик, що базуються на різних наукових школах та аксіологічних моделях
- ФК-3.** Здатність до критично-оцінювального ставлення до історичної спадщини попередніх поколінь дослідників, їх досвіду, а також результатів сучасних досліджень, виявлення й аргументованої критики фальсифікованих і псевдонаукових розробок за спеціальністю історія та археологія
- ФК-5** Здатність давати експертну оцінку науковим працям зі спеціальності історія та археологія, виконувати функції наукового керівника і консультанта, а також наукового редактора текстів зі спеціальності історія та археологія, співпрацювати з редакторами власних наукових робіт.
- ФК-8** Здатність планувати й організовувати роботу дослідницьких колективів для вирішення наукових та науково-освітніх завдань, а також реалізовувати колективні дослідницькі проекти.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть таких загальних **програмних результатів навчання**:

- ПРН-1** Уміти детально проектувати та переконливо представляти проєкт колективної науково-дослідної роботи для вирішення важливої проблеми в галузі.
- ПРН-2** Уміти на основі знань шукати й верифікувати різнотипні джерела, формувати з них джерельну базу достатню для вирішення конкретних дослідницьких завдань.
- ПРН-4** Вміти застосовувати передові концептуальні та методологічні знання з історії, археології та інших галузей історичної науки на межі міжпредметних зв'язків, загальні та спеціальні методи наукового пізнання для розв'язання історичних проблем..
- ПРН-5** Знати, враховувати й переосмислювати наявні історичні й джерелознавчі наукові концепції.
- ПРН-6** Уміти вдосконалювати наявні в межах області досліджень знання, застосовувати для цього історичний досвід.
- ПРН-7** Уміти аргументовано оцінювати рівень досліджень, наявних в історичній галузі.
- ПРН-11** Знати сучасні концепції планування й організації історичних досліджень з урахуванням сучасних методів і засобів.
- ПРН-12** Уміти на основі знань завершити оригінальне наукове дослідження у формі структурованої дисертаційної роботи, забезпеченої необхідним науковим апаратом.
- ПРН-15** Уміння набувати знань, необхідних для саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя, вміння нести відповідальність за навчання інших.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна є основою підготовки докторів філософії, тому передбачає освітньо-наукову підготовку першого (бакалаврського) і другого (магістерського) рівня вищої

освіти з курсів дисциплін «Філософія», «Соціологія», «Всесвітня історія», «Політологія», «Історія України» та інших, підсумовуючи та узагальнюючи їх.

Пререквізити – дисципліна має міждисциплінарний характер та є однією з основних для здобуття дослідницьких навичок і світоглядних засад майбутніх учених-істориків та вивчається на основі здобутих знань з навчальних курсів «Історичне джерелознавство», «Архівознавство», «Інформаційно-комунікаційні технології у історичних дослідженнях».

Постреквізитами є формування наукового світогляду аспірантів з освітньої програми «Історія» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, та є базовою основою для підготовки розділів дисертаційної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Методологія історичної науки як спеціальна історична дисципліна.

Вступ.

Тема 1. Сутність методології історичних досліджень як науки та навчальної дисципліни. Специфіка історичного пізнання.

Тема 2. Методологічні підходи до періодизації всесвітньої історії.

Тема 3. Зародження та розвиток історичної думки. Особливості формування методології історії до кінця XVIII ст.

Тема 4. Наукові школи методології історії XIX – початку XX століть.

Тема 5. Новітні школи методології історії.

Розділ 2. Основи методологічні проблеми і принципи

Тема 1. Проблеми об'єктивності історичного знання.

Тема 2. Наукове історичне дослідження та його складові.

Тема 3. Принципи історизму, об'єктивності та ціннісного підходу в історії.

Розділ 3 Методи історичного дослідження

Тема 1. Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні.

Тема 2. Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для підготовки до лекційних, семінарських занять, модульної контрольної роботи, самостійної роботи тощо використовується базова та додаткова література (надалі – література). Література, яку треба використовувати для опанування дисципліни, опрацьовується аспірантом самостійно із застосуванням інтернет-ресурсів, Google classroom та методичного кабінету кафедри історії. В умов дистанційного навчання можна готуватись за допомогою розміщеної в е-вигляді літературою в Google classroom з дисципліни та методичного кабінету кафедри.

4.1 Базова література

1. Бойченко І. В. Філософія історії : підручник / І. В. Бойченко. – К. : Знання, 2000. – 723 с.
2. Горелов М. Є. Цивілізаційна історія України / М. Є. Горелов, О. П. Моця, О. О. Рафальський. – К.: ЕксОб, 2005. – 632 с.
3. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності / Л. Зашкільняк. – Львів : ЛДУ ім. Ів.Франка, 1999. – 224 с.
4. Калакура Я. С. Українська історіографія: курс лекцій / Я.С. Калакура. – К.: Генеза, 2004. – 496 с.
5. Стельмах С. Методологія історичної науки // Енциклопедія історії України. – Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2009.

4.2. Додаткова література

1. Бернгейм Э. Введение в историческую науку / Э. Бернгейм ; пер. с нем. В. А. Вейнштока, под ред. В. В. Битнера. – Изд. 2-е. – М. : URSS : Либроком, 2011. – 69 с.

2. Берк П. Вступ. Нова історія: її минуле і майбутнє / П. Берк // Нові перспективи історіописання / за ред. П. Берка; [пер. з англ. Т. та А. Портнових ; наук. ред. Ю. Павленко]. – К. : Ніка-Центр, 2004. – С. 8–35.
3. Блок М. Апологія історії или ремесло историка / М. Блок ; пер. Е. М. Лысенко, отв. ред., авт. примеч. А. Я. Гуревич. – 2-е изд., доп. – М. : Наука, 1986. – 254 с.
4. Боден Ж. Метод легкого познания истории = Methodus ad facilem Historiarum Cognitionem : научное издание / Ж. Боден ; пер., статья, примеч. М. С. Бобкова; Российская Академия Наук. – М. : Наука, 2000. – 412 с.
5. Гуревич А.Я. О кризисе современной исторической науки / А. Я. Гуревич // Вопросы истории. – 1991. – № 2–3. – С. 21–36.
6. Дройзен И. Г. Историка : лекции об энциклопедии и методологии истории / И. Г. Дройзен ; пер. с нем. Г. И. Федоровой под ред. Д. В. Складнева ; вступ. ст. И. М. Савельевой. – СПб. : Владимир Даль, 2004. – 583 с.
7. Дройзен И. Г. Очерк историка / И. Г. Дройзен // Дройзен И. Г. Историка : лекции об энциклопедии и методологии истории / И. Г. Дройзен ; пер. с нем. Г. И. Федоровой под ред. Д. В. Складнева ; вступ. ст. И. М. Савельевой. – СПб.: Владимир Даль, 2004. – С. 449–501.
8. Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2009. – 790 с.: іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Metodologiya_istorii (останній перегляд: 10.03.2018).
9. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник: Навч. посіб. / В.М. Литвин, В. І. Гусєв, А.Г. Слюсаренко та ін. – К.: Вища школа., 2002. – 430 с.
10. Ковальченко И.Д. Методы исторического исследования. – М.: Наука, 1987. – 438 с.
11. Космина В. Г. Цивілізаційний аналіз історії в світлі системної теорії Н. Лумана / В. Г. Космина // Український історичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 165–178.
12. Космина В. Г. Проблеми методології цивілізаційного аналізу історичного процесу : монографія / В. Г. Космина. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2011. – 310 с.
13. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник / Крушельницька О. В. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
14. Ланглуа Ш.-В. Введение в изучение истории / Ш.-В. Ланглуа, Ш. Сеньобос ; пер. с фр. А. Серебряковой ; Государственная публичная историческая библиотека России. – 2-е изд. / под ред. и со вступительной статьей Ю. И. Семенова. – М. : [Гос. публ. ист. библиотека], 2004. – 305 с.
15. Луман Н. Общество как социальная система / Н. Луман ; пер. с нем. А. Антоновского. – М. : Логос, 2004. – 232 с.
16. Марчук М.Г. «Вільгельм Дільтей і філософія» духовно-наукового» знання / За гол. Ред. М.Марчука. – Чернівці: Черновецький нац. ун-т, 2011. – 231 с.
17. Медушевская О. М. Теория исторического познания : избр. произведения / О. М. Медушевская. – СПб. : Университетская книга, 2010. – 572 с.
18. Могильницкий Б. Г. Методология истории в системе университетского образования / Б. Могильницкий // Новая и новейшая история. – 2003. – № 6. – С. 3–17.
19. Орлов И. Б. «Новые истории» : от междисциплинарности к претензиям на статус парадигмы / И. Б. Орлов // Харківський історіографічний збірник. – 2010. – Вип. 10. – С. 85–96.
20. Поппер К. Р. Ницета историцизма / К. Поппер ; пер. с англ. С. А. Кудриной. – М. : Прогресс – ВІА, 1993. – 187 с.
21. Риккерт Г. Науки о природе и науки о культуре : сб. / Г. Риккерт; пер. с нем. под ред. С. И. Гессена. – М. : Республика, 1998. – 413 с.
22. Стельмах С. «Відродження історизму?» : теоретичні проблеми історичної науки ХІХ ст. в зарубіжній історіографії / Сергій Стельмах // Історія та історіографія в Європі. – К. : 2004. – Вип. 3 : Історична наука як засіб політичної легітимації в Німеччині та в Україні у ХХ столітті. – С. 116–136.
23. Таран В. О., Зотов В. М., Резанова Н. О. Т 19 Соціальна філософія: Навч. посіб. Крушельницька О. В. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 272 с.

24. Темірова Н. Р. Історія історичного знання: від зародження до статусу науки. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. – 132 с.
25. Тойнби А. Постижение истории / Пер. с англ. – М. : Прогресс, 1990. – 730 с.
26. Тош Д. Стремление к истине : как овладеть мастерством историка / Дж. Тош : пер. с англ. М. Л. Коробочки. – М. : Весь Мир, 2000. – 296 с.
27. Уайт Х. Метаистория. Историческое воображение в Европе XIX века / Пер. с англ. Екатеринбург.: Изд. УГУ. 2002. – 528 с.
28. Фриман Э. Методы изучения истории / Э. Фриман ; пер. с англ. П. Николаева. – М. : URSS : Либроком, 2011. – 196 с.
29. Цикин В. А. Проблема смены гносеологической парадигмы / В. А. Цикин // Практична філософія. – 2004. – № 1. – С. 162–166.

4.3. Інформаційні ресурси

35. Методология истории. Понятия и категории. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ponjatija.ru/node/13406>
36. Методологічний інструментарій сучасної науки. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://buklib.net/books/30240/>
37. Методологічні акценти сучасної історичної науки [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/16/demyanuk.php>
38. Зашкільняк Л.О. Періодизація в історії [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Periodyzatsiia_istorii

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення навчальної дисципліни заплановано проведення 13 лекційних та 9 семінарських занять, написання 1-ї модульної контрольної роботи, реферату та експрес-контрольних робіт на лекціях

Під час вивчення навчального матеріалу застосовуються наступні **методи навчання**:

Лекції будуються на засадах проблемного викладу з використанням наочних засобів. Особливий акцент робиться на темі дисертаційного дослідження аспіранта. Окремий час виділяється для забезпечення зворотного зв'язку з аспірантом за допомогою активних методів навчання, особливо при on-line організації лекційного процесу. В основі дискусії – діалогічне спілкування між викладачем і аспірантом, коли розвиваються комунікативні здатності, вміння вирішувати проблеми колективно, вдосконалюється мовлення аспірантів.

Під час **семінарських занять** також використовуються інтерактивні методи навчання, зокрема «мозковий штурм» і навчальні дискусії. Передбачена робота з теоретичними працями, які аспіранти добирають відповідно до тематики своїх досліджень у фондах провідних бібліотек, враховуючи й онлайн-книгосховища.

Ефективною формою науково-дослідної роботи аспірантів є опрацювання під час семінарських занять складових методології власного дисертаційного дослідження, відповідних розділу навчальної дисципліни, яке забезпечується за допомогою методу проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу, дослідницький метод, евристична бесіда); особистісно-орієнтованих на базі активних форм і методів навчання; інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують проблемно-дослідницьке спрямування навчання та активізацію самостійної роботи аспірантів (електронні презентації, використання аудіо, відео-підтримки навчальних занять).

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу та календарний план їх проведення.

Назви розділів і тем	Лекції		Семінарські	
	Годи-ни	Тижні навчання	Годи-ни	Тижні навчання
Розділ 1. Методологія історичної науки як спеціальна історична дисципліна				
Вступ. <i>Тема 1.</i> Сутність методології історичних досліджень як науки та навчальної дисципліни. Специфіка історичного пізнання.	2	1	0,5	5
<i>Тема 2.</i> Методологічні підходи до періодизації всесвітньої історії.	2	2	0,5	
<i>Тема 3.</i> Зародження та розвиток історичної думки. Особливості формування методології історії до кінця XVIII ст.	2	3	1	
<i>Тема 4.</i> Наукові школи методології історії XIX – початку XX ст.	2	4	1	7
<i>Тема 5.</i> Новітні школи методології історії.	2	5	1	
Разом за розділом 1	10		4	
Розділ 2. Основи методологічні проблеми і принципи				
<i>Тема 1.</i> Проблеми об'єктивності історичного знання.	2	6	2	8
<i>Тема 2.</i> Наукове історичне дослідження та його складові.	4	7-8	2	10
<i>Тема 3.</i> Принципи історизму, об'єктивності та ціннісного підходу в історії.	2	9	2	12
Разом за розділом 2	8		6	
Розділ 3 Методи історичного дослідження				
<i>Тема 1.</i> Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні.	4	10–11	4	13–14
<i>Тема 2.</i> Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні.	4	12–13	2	15
Разом за розділом 3	8		6	
<i>Модульна контрольна робота</i>			2	16
<i>Реферат</i>				16–18
<i>Іспит</i>			За розкладом	
Разом	26		18	

1.1. Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРЗ з посиланням на літературу)
1	<p><u>Сутність методології історичних досліджень як науки та навчальної дисципліни. Специфіка історичного пізнання</u></p> <p>Предмет, завдання та функції навчальної дисципліни. Понятійний апарат та термінологія.</p> <p>Головні елементи історичного пізнання (об'єкт і предмет вивчення, суб'єкт пізнання (історика), методи і логіка дослідницької діяльності у процесі створення історичних знань, теоретичне осмислення історичних знань, їх структури, адекватності щодо реальності та соціальної значущості. Шляхи розумового конструювання гіпотетичної моделі змісту і способу розгортання людського буття.</p> <p>Взаємозв'язок методології історії з історіографією, джерелознавством, загальною історією, філософією. Розрізнення понять «філософія історії» та «методологія історії». Методологія історії: термінологічне значення, сутність поняття. Предмет, структура і функції методології історії. Формування методології історії в самостійну наукову дисципліну. Методологія – невід'ємна частина наукового пізнання. Дискусійні проблеми методології історії на сучасному етапі розвитку історичної науки. Культура методології, професійна майстерність і порядність</p>

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРЗ з посиланням на літературу)
	<p>Завдання на СРЗ</p> <p>1. Визначте чим відрізняється методологія історії від філософії історії, від історіософії та історичної соціології [3, С. 5–8] https://westudents.com.ua/glavy/95325-rozdl-1-mstse-flosof-stor-v-sistem-svtoglyadnih-form-osyagnennya-storichnogo-protsesu.html</p>
2.	<p><u>Методологічні підходи до періодизації всесвітньої історії</u></p> <p>Сутність періодизації як раціонального способу впорядкування масиву емпіричної та теоретичної інформації за часовою протяжністю для розуміння історичного розвитку людства. Застосування різних критеріїв при визначенні підходів до періодизації – від фізично-календарного характеру (роки, десятиліття, століття, тисячоліття тощо) до рубежів, пов'язаних зі змінами форм господарювання, суспільних устроїв, мислення, ідеологій, способів комунікацій, екологічних трансформацій тощо. Світоглядні уявлення і способи інтерпретації історії. Дискусії щодо періодизації всесвітньої історії.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <p>1. Охарактеризуйте «історичний час» як категорію та кількісну основу будь-якої періодизації. Наведіть конкретні приклади. [38, С.1-5]</p>
3.	<p><u>Зародження та розвиток історичної думки. Особливості формування методології історії до сер. XVIII ст.</u></p> <p>Початок історичної свідомості. Антична історіографія. Теологічна історія європейського середньовіччя. Історіографія європейського Ренесансу. Історична думка Бароко та Просвітництва. Формування раціонального світогляду. Ідеї критичної історіографії XVII ст. Філософська історія просвітництва. Світ ідей історіографії періоду романтизму.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <p>1. Опишіть основні ідеї критичної історіографії XVII ст. та її вплив на історіописання на українських землях [3, С. 86–88].</p>
4	<p><u>Наукові школи методології історії XIX – початку XX століть.</u></p> <p>Позитивізм та соціологічна історія: трансформація на межі століть. Історико-соціологічні теорії початку XX ст. Критичний метод кантіанської філософії науки. І.Кант. Неокантіанство. Позитивістська та неопозитивістська методологія історичних досліджень. Марксистська школа методології історії. Діалектичний та історичний матеріалізм. Поширення німецьких історико-методологічних підходів в українській історіографії наприкінці XIX – початку XX ст.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <p>1. Опишіть соціальну історію В.Дільтея та М.Вебера. Покажіть відокремлення гуманітарного знання від природничого [3, С. 146–148; 21, С. 7–34].</p>
5	<p><u>Новітні школи методології історії.</u></p> <p>Методологічні підходи «нової історичної науки». Мікроісторія та історія повсякденності. Цивілізаційний підхід в методології історичних досліджень. Історія цивілізацій А.Д. Тойнбі. Проблеми вибору методологічного підходу. Модель методологічного синтезу. Методологія школи «Аналів» – нова історична наука. Абсолютний історизм Б. Кроче. Ідея історії Р.Д. Коллінгвуда. Нова історія. Тотальна історія Ф.Броделя. Наративізм.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <p>1. Розкрийте нові тенденції в розвитку теоретичної історії другої половини XX ст. [3, С. 189–215].</p>
6	<p><u>Проблеми об'єктивності історичного знання</u></p> <p>Загальні проблеми процесу пізнання. Етапи історичного пізнання. Історичне мислення. Можливість наукового пізнання минулого. Ретроспективність історичного пізнання. Комплексний характер вивчення історичного минулого. Поняття і категорії в історичному дослідженні. Історичні події та явища. Символи. Специфіка реконструкції об'єкта в історичному пізнанні. Сучасні дискусії з проблеми історичного пізнання.</p>

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРЗ з посиланням на літературу)
	<p>Проблема сенсу історії. Принципи та методи історичного пізнання. Єдність і багатоманітність суспільно-історичного процесу. Історичний прогрес, історична свідомість, історична пам'ять. Історичний процес як цілісність. Внутрішні чинники історії. Пошук оптимальних ідей організації суспільного життя. Проблема виживання людства та нові теоретичні дослідження. Схеми всесвітньо-історичного процесу. Цивілізаційний підхід як принцип поділу історії.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що розуміють під методологією історіографії [4, С. 25–35]. 2. Назвіть та охарактеризуйте основні періоди розвитку української історичної думки. [4, С.49–68]; 3. Розкрийте розуміння історичного процесу як множини цивілізацій [28, С. 28–40]. 4. В чому полягає сутність лінійного і нелінійного підходів до розуміння історії? [28, С. 41–48].
7	<p><u>Наукове історичне дослідження та його складові (Ч-1)</u></p> <p>Поняття наукового історичного дослідження. Структурні елементи наукового історичного дослідження. Форми та методи наукового історичного дослідження.</p> <p>Актуальність наукового дослідження. Вибір об'єкта і постановка дослідницького завдання. Виявлення джерельно-інформаційної основи її рішення і розробка методів дослідження. Реконструкція досліджуваної історичної реальності і емпіричне її пізнання. Пояснення і теоретичне пізнання. Інструментарій для збору інформації.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опишіть основні методи пошуку та збору наукової інформації [18, С. 160–164]. 2. В чому полягають особливості аналізу та інтерпретації історичної інформації [18, С. 165–172].
8	<p><u>Наукове історичне дослідження та його складові (Ч-2)</u></p> <p>Поняття істини в історичному дослідженні та її критерії. Визначення істинності та цінності отриманого знання і його оцінка.</p> <p>Роль фактів в історичному дослідженні. Історичний подія та історичний факт – співвідношення понять. Історичні факти та їх класифікація. Класифікація історичних джерел. Пам'ятка, джерело, факт. Об'єктивно-суб'єктивна природа історичного джерела. Сучасний науковий апарат української історіографії. Історіографічний факт та історіографічний процес.</p> <p>Історична хронологія. Час астрономічний та час історичний. Систематизацію історичної хронології. Фактологічний та теоретичний матеріал дослідження.</p> <p>Апробація теми наукового дослідження. Культура мовлення і публічної презентації історичного наукового дослідження. Роль особистості вченого-історика в науці. Етика наукових досліджень.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які критерії лежать в основі класифікації історичних документів [18, С. 155–160]. 2. Які форми обміну науковою інформацією вам відомі? [18, С. 175–177].
9	<p><u>Принципи історизму, об'єктивності, та ціннісного підходу в історії</u></p> <p>Типологія історичних явищ. Унікальність і повторюваність в історичному процесі, причинна обумовленість. Єдність об'єктивного і суб'єктивного в історичному процесі.</p> <p>Наукові принципи вивчення історичних фактів. <u>Принцип історизму</u>. Взаємозв'язок і взаємообумовленість історичних фактів та явищ. Рівень наукового мислення. <u>Принцип об'єктивності</u>. Поняття «історичного факту». Об'єктивність та суб'єктивність історичного процесу. Роль суб'єкта в історичному процесі. Історичне явище або подія як сукупність позитивних і негативних проявів. Науковість історичного дослідження. <u>Принцип соціального підходу</u>. Суперечливість соціальної поведінки та традицій суспільства. Оцінка впливу соціальних груп та політичних</p>

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРЗ з посиланням на літературу)
	<p>партій на розвиток суспільного прогресу. <u>Принцип альтернативності</u>. Аналіз об'єктивних реалій і можливостей. Закономірність і випадковість в історичному процесі. Проблема альтернативності в історичному розвитку та історичному пізнанні</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доведіть що філософія історії є галуззю наукового пізнання [1, С. 183–186]. 2. Охарактеризуйте найбільш важливі спеціальні методи історичної науки та проілюструйте їх використання на прикладі власного наукового дослідження [13, С. 627].
10	<p><u>Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні (Ч-1)</u></p> <p><u>Історичний метод</u>. Можливості синхронного і діахронного вивчення історичної реальності «по горизонталі» і «по вертикалі». Значення історичного методу в пізнанні минулого.</p> <p><u>Логічний метод</u> і його функції в історичному дослідженні. Абстрагування: способи і варіанти. Абстрактне і конкретне в процесі історичного пізнання. Класифікація і типологізація в історичних дослідженнях.</p> <p><u>Системний підхід</u> і системний аналіз. Значення системності в історичних дослідженнях. Поняття системи, її будови та функціонування. Рівні ієрархії систем. Структурний і функціональний аналіз систем. Системний підхід в практиці конкретно-історичних досліджень.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте класифікацію конкретно-наукових (емпіричних) методів дослідження та висвітліть їх методологічні прийоми [1]. 2. Визначте зміст науково-дослідних процедур та наведіть приклади їх застосування [1].
11	<p><u>Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні (Ч-2)</u></p> <p>Проблеми моделювання в історичному дослідженні. Цілі моделювання, його етапи та типи моделі. Пояснювальні моделі.</p> <p>Досвід застосування моделювання в історичних дослідженнях. Дискусії з проблем моделювання в історії. Опис як спосіб вираження властивостей досліджуваних об'єктів в процесі історичного пізнання.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте характеристику основних складових структури методики досліджень теми [1].
12	<p><u>Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні (Ч-1)</u></p> <p><u>Історико-генетичний метод</u>: функції й характерні риси. Описовість, фактографізм і емпіризм. Направленість на причинно-наслідкові зв'язки, закономірності історичного розвитку. Форми історико-генетичного методу. Досвід застосування в конкретно історичних дослідженнях.</p> <p><u>Історико-порівняльний метод</u>. Логічна основа методу. Пізнавальне значення і можливість порівняння як методу наукового пізнання. Аналогія як логічна основа історико-порівняльного методу. Відносність отриманих результатів.</p> <p><u>Метод аналогії</u> в історичному дослідженні. Сутність методу. Пізнавальні можливості. Відносність отриманих результатів. Особливості застосування.</p> <p>Синхронний та діахронний метод історичного дослідження як методи виявлення суттєво-часових змін в історичній реальності. Проблема розкриття суттєво-просторової природи реальності.</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрийте роль історико-порівняльного методу в формуванні історичних концепцій [1]. 2. Розкрийте особливості застосування методів синхронного та діахронного аналізу в історичних дослідженнях [1].

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (перелік дидактичних засобів, завдання на СРЗ з посиланням на літературу)
13	<p><u>Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні (Ч-2)</u></p> <p><u>Історико-типологічний метод</u>. Типологізація як метод наукового пізнання. Особливості застосування історико-типологічного методу в історичних дослідженнях.</p> <p><u>Історико-системний метод</u>. Системний характер історичного процесу. Каузальні і функціональні зв'язки в історичному процесі. Варіанти детермінованості в громадських системах.</p> <p><u>Метод структурно-функціонального аналізу</u>. Сутність та особливості застосування методу в історичних дослідженнях.</p> <p>Нетрадиційні методи історичного дослідження: математичні методи і методи статистичного аналізу. Досвід їх застосування в конкретно історичних дослідженнях</p> <p>Завдання на СРЗ</p> <p>1. Наведіть приклади застосування історико-системного підходу в історичних дослідженнях [1].</p>

5.2. Семінарські заняття

Семінарські заняття проводяться в рамках тем лекцій та охоплюють ключові питання лекційного матеріалу. При підготовці до семінарів аспірант має орієнтуватися на зміст лекцій у розділі 1.1. «Лекційні заняття» та використовує літературу, рекомендовану в розділі 4.

Основні завдання циклу семінарських занять:

- мають за мету розвиток у аспірантів вміння працювати з історичною, суспільно-політичною, мемуарною та навчально-методичною літературою, готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, брати активну участь у дискусіях.

№з/п	Назва теми заняття
1	Місце і роль методології історії в системі історичних дисциплін. Суб'єктно-об'єктні відносини в історичній науці і специфіка історичного пізнання.
2	Теорія історичного процесу.
3	Проблеми об'єктивності історичного знання.
4	Наукове історичне дослідження та його складові.
5	Принципи історичних досліджень.
6	Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні. (Ч-1)
7	Загальнонаукові методи та їх місце в історичному дослідженні (Ч-2)
8	Спеціально-наукові методи і їх роль в історичному дослідженні. (Ч-1 + Ч-2)
9	Модульна контрольна робота.

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння матеріалу навчальної дисципліни в період дистанційної роботи, використовується електронна пошта, платформа дистанційного навчання «Сікорський» на основі системи Google Classroom та платформа для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, за допомогою яких:

- спрощується розміщення методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, літератури тощо;
- здійснюється зворотній зв'язок з аспірантами щодо навчальних завдань та змісту навчальної дисципліни;
- перевіряються і оцінюються виконані завдання;
- ведеться облік виконання аспірантами плану навчальної дисципліни, дотримання графіку подання навчальних/індивідуальних завдань та їх оцінювання..

6. Самостійна робота аспіранта

Самостійна робота передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання джерел із списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за вимогою) для візуального супроводу доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); до написання реферату; екзамену тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання – не заплановано.

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять аспіранту необхідно опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу та підготувати матеріал для його обговорення на заняттях. На це аспіранту виділяється по 2–3 год. на кожну тему дисципліни.

6.3. Модульна контрольна робота. На підготовку до МКР відводиться 2–4 год. СРЗ. Перелік питань для підготовки до МКР надано у **додатку В**.

6.4. Реферат. На підготовку та оформлення реферату відводиться 10 год. СРЗ. Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Рекомендований список тем рефератів надано у **додатку Д**. Методичні рекомендації оформлення реферату надано в **додатку Д1**. Терміни подання реферату викладачу не пізніше 16 тижня. Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень.

6.5. Екзамен. Екзамен проводиться в період екзаменаційної сесії, по завершенню навчального семестру згідно ухваленого графіку. На підготовку до екзамену відводиться 30 годин СРЗ. Перелік питань для підготовки до екзамену надано у **додатку А**. В період дистанційного навчання екзамен може бути проведений згідно графіку за допомогою Google Classroom та платформи для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, або за інтегрованим РСО.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідуваність і виконання завдань:

Опрацьовуючи самостійно навчальний матеріал за допомогою інтернет ресурсів, базової та допоміжної літератури з питань які виносяться на заняття, аспіранти:

1) на лекціях:

- можуть виконувати періодичні експрес-контрольні на перевірку залишкових знань з розділів навчальної дисципліни, що можуть включати в себе виконання творчих завдань з дискусійних питань (10–15 хв.) або експрес-тестових завдань (протягом 5–10 хв.);
- беруть участь у дискусіях з лектором та аспірантами;

2) на семінарських заняттях

- виголошують доповіді з основних питань теми;
- демонструють презентації за матеріалами доповіді;
- беруть участь у дискусіях з проблемних питань курсу, зосереджуючись на аналізі та узагальненні наукової інформації;
- обґрунтовують власні позиції та оцінки з досліджуваної проблеми;
- виконують модульну контрольну роботу із застосуванням платформи «Сікорський».

Слід дотримуватися правил відвідування занять.

На заняттях передбачається активність аспірантів, включення в інтерактивні форми та методи навчання. Вагома частина рейтингу аспіранта формується за рахунок активної участі в роботі на семінарських заняттях. Система оцінювання орієнтована на отримання балів за підготовку до аудиторних занять, доповідь і активність аспіранта в обговоренні питань теми. Тому пропуск семінарського заняття не дає аспіранту можливість отримати бали у семестровий рейтинг.

У разі виявлення академічної недоброчесності під час виконання модульної контрольної роботи – результати контрольного заходу не враховуються.

Повторне написання модульної контрольної роботи не допускається.

Реферат проходить перевірку на ознаки плагіату.

Аспірантам необхідно регулярно відвідувати лекції, брати активну участь у дискусіях та обговореннях проблем. Така робота дозволяє аспіранту якісно систематизувати навчальний матеріал та формувати власну поведінку у науковому середовищі у майбутньому.

Активна участь аспіранта на семінарських заняттях є обов'язковою. За результатами роботи на семінарах значною мірою формується рейтинг аспіранта. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни. Це може стати причиною недопуску аспіранта до іспиту. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, та відпрацьовані аспірантом у формі, узгодженою з викладачем (творчі роботи з проблемних питань означених тем, підготовка відео презентації, відповіді на запитання викладача). Презентацію та відповіді на запитання / зауваження викладача прикріплюють до відповідного завдання в Google класі.

Контроль знань аспіранта за пропущеними темами (виконання завдань) відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, який має бути висвітлений в Google класі. Аспірант, який виконав завдання та відповів на питання викладача, отримуватиме відповідні бали до рейтингу, залежно від якості відповідей та виконання завдання.

Теми і завдання для семінарських занять розміщуються в Google класі.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Аспірант на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням). Не рекомендується відповідати на питання викладача, читаючи з екрану смартфона, ноутбуку чи з підручника та використовувати документи з ненадійних джерел мережі Інтернет, без посилань на автора публікації.

Форми роботи на заняттях

Тематика лекцій та семінарських занять висвітлена у розділі «5. Методика опанування навчальної дисципліни» даного силабусу.

Викладачем вітаються питання від аспірантів до викладача під час лекції та семінарського заняття. На заняттях викладач може ставити питання окремим аспірантам або загалом аудиторії.

Форма участі аспірантів на семінарських заняттях виглядає як сумарна робота, в яку входить:

- Виступ з основного питання або усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові завдання, творчі роботи, історичні есе тощо) та їх оформлення відповідно до вимог.

Під час семінарських занять викладач узагальнюватиме та аналізуватиме помилки і недоліки складених аспірантами доповідей, відповідатиме на питання аспірантів, аспіранти оцінюватимуть доповіді один одного, доповнюючи або виявляючи недоліки в доповіді.

Пропущені контрольні заходи

Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або вагомі життєві обставини), аспіранту надається можливість виконати ці контрольні заходи у визначений час.

Аспіранти, які без поважної причини були відсутні на МКР, надається можливість виконання МКР на не запланованому занятті, але в такому разі до результату будуть застосовані штрафні бали.

Реферат

Тему реферату аспірант повинен обрати та ухвалити у викладача не пізніше 4 тижня від початку занять. Теми реферату аспірант може обирати із запропонованих викладачем або пропонувати свою тему.

Реферат виконується:

- відповідно до методичних рекомендацій (додаток Д1).
- з урахуванням академічної доброчесності зокрема: самостійного виконання роботи; посилання на джерела інформації у разі використання тверджень, відомостей тощо; дотримання норм законодавства про авторське право і сумісні права; надання достовірної інформації про джерела інформації тощо. У разі виявлення порушень академічної доброчесності реферат не зараховується і аспірант може бути відрахований з університету.

Реферат подається на перевірку викладачу не пізніше 16 тижня.

Захист реферату планується на позаплановому занятті в термін з 17 по 18 тиждень із застосуванням мультимедійного обладнання.

Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Аспірантів заохочують до науково-дослідницької роботи за темою дисертації та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи», яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського або публікації у науковому журналі «Сторінки історії» (категорії А, Web of Science). Написання тез та/або статті з тематики навчальної дисципліни +8 балів.

Штрафні бали

- Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті) – 5 балів.
- Надання реферату на перевірку пізніше від установленого терміну – 5 балів.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code> (інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності).

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки аспірантів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

1. **Поточний контроль**: робота на семінарських заняттях у формі дискусій з проблемних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулювання власної позиції та оцінки викладеного, експрес-контрольні роботи на лекціях, підготовка домашньої контрольної роботи, модульна контрольна робота.

2. **Календарний контроль**: проміжна атестація (далі – атестація) з метою підвищення якості навчання здобувачів та моніторингу виконання графіка.

3. **Семестровий контроль**: екзамен.

Поточний контроль проводиться під час аудиторних занять для перевірки рівня підготовки аспірантів за темою й забезпечення зворотного зв'язку між викладачами й аспірантами. На базі результатів поточного контролю викладач коригує методи й засоби навчання, а здобувачі розподіляють час на самостійне (до)опрацювання тем.

Форми участі аспірантів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- доповідь з основного питання;
- доповнення;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;

- аналіз першоджерел і зразків праць, підібраних за темою дисертації;
- письмові практичні вправи;
- експрес-контрольні на лекціях.

Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією для визначення підсумкової оцінки з дисципліни при рубіжному модульному контролі.

Позитивна оцінка поточної успішності аспіранта за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за МКР і реферат є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Особливими видами поточного контролю є МКР (орієнтовні завдання наведено в Додатку В), а також реферат.

МКР проводиться письмово (або через Google classroom на платформі «Сікорський» (надалі – платформа)). Результати МКР оголошуються аспірантам на наступному занятті (або в Google classroom). Аспірант має право покращити свої бали з МКР у разі її своєчасного написання на запланованому занятті / отримавши доступ від викладача до завдань на платформі.

На МКР аспірантам не дозволяється нічим користуватись.

Календарний контроль (КК) проводиться відповідно до графіка навчального процесу. Перша атестація відбувається на 8-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 10 балів), друга – на 14-му тижні (умовою є поточний рейтинг ≥ 25 балів).

Семестровий контроль. Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної і модульної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни передбачена така форма звітності, як іспит, що проводиться в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни.

Форма семестрового контролю є усною – співбесіда, зміст і структура екзаменаційних білетів, критерії оцінювання визначаються рішенням кафедри та зазначаються у робочій програмі кредитного модуля й доводяться до відома аспірантів на першому занятті.

Результати виконання завдань оголошуються кожному аспіранту окремо та фіксуються в оціночних списках, за допомогою яких аспіранти можуть відстежувати свій поточний рейтинг.

Викладач пояснює здобувачам, чому саме так оцінив їхні роботи, а також надає консультації, а потім – можливість виконати роботу над помилками (не оцінюється).

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни (додаток С, С1) складається з балів, що отримуються за:

1) контроль знань з 3-х розділів навчальної дисципліни та включає в себе виконання *трьох* творчих завдань з дискусійних питань або експрес-тестових завдань (протягом 5–10 хв. із застосуванням можливостей платформи «Сікорський»);

2) роботу на 6 семінарських заняттях;

3) модульну контрольну роботу;

4) реферат;

5) іспит.

Робота аспіранта:

– на 6-ти семінарських заняттях визначає 27% його рейтингу з навчальної дисципліни;

– контроль залишкових знань з 3-х розділів (на 3 лекційних заняттях) навчальної дисципліни визначає 12% його рейтингу з навчальної дисципліни;

– модульна контрольна робота визначає 10% його рейтингу з навчальної дисципліни;

– реферат визначає 11% його рейтингу з навчальної дисципліни;

– екзамен визначає 40% його рейтингу з навчальної дисципліни.

Аспірант отримає найвищий рейтинг, якщо він:

- бере активну участь на проведених семінарських заняттях, переважно надає повні та аргументовані відповіді, логічно їх викладає, висловлює власну позицію з дискусійних питань, дану позицію викладає чітко і логічно, обґрунтовує її належним чином а також активно доповнює відповіді інших аспірантів на занятті;

- своєчасно готується та виконує модульну контрольну роботу (МКР) по завершенню трьох тематичних модулів. Аспіранту дається одноразова можливість написати МКР;
- своєчасно готує та здає реферат за обраною темою з переліку наданою в **Додатку Д**.

Пропущені заняття, неточності, неповнота, помилки у відповідях чи ґрунтуваннях на не достовірних історичних джерел спричиняють зниження рейтингу аспіранта.

Очікується, що на семінарському занятті кожен аспірант доповідатиме самостійно з обраного ним питання за темою семінару, а також висловлюватимуть свою думку щодо доповідей інших аспірантів.

Належна підготовка аспіранта до семінарського заняття займатиме в середньому 1–1,5 год.

Викладач оцінює роботу аспіранта на кожному семінарському занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжного календарного контролю – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг аспіранта станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 2–3 семінарських заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 5–6 семінарських заняттях) навчання повідомляється аспіранту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Процедура оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі мають можливість порушити будь-яке питання, яке стосується процедури контрольних заходів та очікувати, що воно буде розглянуто згідно із наперед визначеними процедурами.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання аспіранта визначені у положенні про РСО з навчальної дисципліни, що є додатком до робочої програми навчальної дисципліни та у **додатку С** до силабусу.

Умови допуску до семестрового контролю: Наявність кількості балів не менше 35, виконання МКР та реферату не менше ніж на «достатньо».

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

При наявності у аспіранта документів підтверджуючих його участь у олімпіадах за темою семінарського заняття або розділу навчальної дисципліни можуть зараховуватись за відповідною тематикою та відповідними балами РСО.

Рекомендації аспірантам

Працюючи на лекції, аспіранту варто конспектувати основні події, поняття, класифікації, визначення, про які розповідатиме викладач. Конспект аспірант може застосувати при вирішенні завдання чи підготовці до семінарського заняття.

Готуючись до семінарського заняття, аспірант має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми. Важливо ознайомитися з основною та додатковою літературою, самостійно пошукати інформацію про тему, яка розглядається. На семінарському занятті аспірант має активно включатись у обговорення питання. Варто пам'ятати, що незнання

матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи аспіранта і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу правильно засвоїти навчальний матеріал.

Важливим є вироблення в нього вміння працювати з навчальною та науковою літературою, історичними документами.

Ознайомлюючись із новим для себе інформаційним історичним документом, слід, насамперед намагатися виявити його достовірність, зрозуміти логіку та послідовність відповідних історичних подій та їх вплив на сьогодення.

Позааудиторні заняття

Заняття з оформлення списку використаних джерел та публічний захист доповіді можуть бути проведені в Науково-технічній бібліотеці ім. Г. І. Денисенка (за попередньою згодою).

Можлива участь аспірантів у всеукраїнській науково-практичній конференції «Історія, культура, пам'ять у науковому вимірі: стан, перспективи».

Дистанційне навчання:

В умовах дистанційного режиму організація освітнього процесу здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання: платформи дистанційного навчання «Сікорський» та «Електронний кампус».

Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій).

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено:

зав. каф. історії, проф., д.і.н. Костишева Світлана Олександрівна

Розглянуто НМКУ 032 «Історія та археологія» (протокол № 8 від 28 червня 2021 р.)

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 16 від 28 червня 2021 р.)

Погоджено Методичною комісією факультету ФСП (протокол № 6 від 29 червня 2021р.)

Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти

Третій (освітньо-науковий)

Спеціальність 032 Історія та археологія

(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма Історія

(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна Теорія та методологія історичних досліджень

(назва)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання з I блоку питань*2 *Питання з II блоку питань*Затверджено на засіданні кафедри Історії

(назва кафедри)

Протокол № _____ від « » _____ 202 р.

Завідувач кафедри історії _____

(підпис)

(Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних білетів*

Питання I з блоку питань

1. Історія у світобаченні грецької історіографії.
2. Особливості римського бачення історичного розвитку.
3. Теоретичні підстави християнської теології історії.
4. Етапи та ідеї західноєвропейської історіографії VI–XIV ст.
5. Впливи історичної думки Візантії.
6. Світоглядні засади гуманістичної історіографії.
7. Ренесансне бачення історії. Узагальнюючий аспект.
8. Ніколо Макіавеллі та його наступники оцінок історії.
9. Формування раціонального світогляду.
10. Критична історіографія XVII ст.
11. Філософська історія Просвітництва.
12. Ідеї просвітницького раціоналізму в Україні.
13. Німецька філософія історії
14. Романтична історіографія та її роль.
15. Народження соціологічної історії. Позитивізм в історії.
16. Гносеологія історичної соціології К. Маркса.
17. Німецька класична історіографія.
18. Історія та інтелектуальний перелом на межі століть.
19. Соціологічна історія Макса Вебера.
20. Історико-соціологічні.
21. Школа “Анналів” в особах.
22. Філософія історії у XX ст.
23. Ідея історії Р. Д. Коллінгвуда.
24. Історія цивілізацій. А. Д. Тойнбі.

25. Теологічна філософія історії ХХ ст.
26. Неокантіанська традиція в історії.
27. Феноменологія та історія.
28. Екзистенціалізм в історичному пізнанні.
29. Нові тенденції у розвитку науки.
30. Марксизм і неомарксизм в історії..
31. Нова історія: уроки та проблеми
32. Школа «Анналів»: антропологічна історія.
33. «Нова філософія історії»: нарративізм (структурна антропологія історії, нарративна філософія історії).

Питання II з блоку питань

34. Принцип історизму та його значення в історичних дослідженнях
35. Роль принципу об'єктивності в історичних дослідженнях.
36. Соціальний підхід як принцип історичного дослідження
37. Методологічні засади аналізу статистичних матеріалів.
38. Методологічні засади аналізу періодичної преси.
39. Методологія аналізу мемуарної літератури.
40. Методологія аналізу художньої літератури як історичного джерела
41. Поняття історичного факту та його особливості.
42. Пізнавальна природа історичного факту.
43. Просторово-часові та причинні категорії визначення об'єктивних зав'язків між фактами.
44. Неповторність історичного факту.
45. Діалектика пізнання історичного факту.
46. Типологія історичного факту за змістом, структурі, за призначенням.
47. Історична критика як поняття та термін.
48. Сумнів як вихідний момент історичної критики.
49. Наглядно-образне з'ясування феномену факту.
50. Витоки та етапи історичної критики.
51. Методи усунення історичних викривлень.
52. Соціальна, виховна та прогностична функції історії.
53. Відмінності історичного пізнання.
54. Базова роль історичних джерел.
55. Історичне описання та проблеми історичних законів.
56. Релятивність історичного пізнання.
57. Ретроспективність історичного пізнання.
58. Об'єкт та суб'єкт історичного дослідження. Співвідношення між об'єктом та суб'єктом.
59. Відмінності історичного пізнання від художньо-образного.
60. Методологія поняття «історичне джерело».
61. Дослідження і компіляція.
62. Історіописання та проблема та проблема історичних законів. Особливості історичних законів.
63. Причини релятивності історичних знань.
64. Хронологічний та синхронний метод історичного дослідження.
65. Порівняльно-історичний та ретроспективний метод історичного дослідження.
66. Особливості використання структурно-системного методу історичного дослідження.

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНУ КОНТРОЛЬНУ РОБОТУ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти Третій (освітньо-науковий)

спеціальність 032 Історія та археологія

Освітня програма Історія

форма навчання Денна

Навчальна дисципліна Теорія та методологія історичних досліджень

Модульна контрольна робота №

- 1 *Питання з I блоку питань*
- 2 *Питання з II блоку питань*
- 3 *Питання з III блоку питань*
- 4 *Питання з IV блоку питань*

Викладач _____

Ім'я ПРІЗВИЩЕ

ПИТАННЯ для формування завдання з модульної контрольної роботи

Питання I з блоку питань

1. Визначте чим відрізняється методологія історії від філософії історії, від історіософії та історичної соціології.
2. Охарактеризуйте «історичний час» як категорію та кількісну основу будь-якої періодизації. Наведіть конкретні приклади
3. Опишіть основні ідеї критичної історіографії XVII ст. та її вплив на історіописання на українських землях .
4. Опишіть соціальну історію В.Дільтея та М.Вебера. Покажіть відокремлення гуманітарного знання від природничого.
5. Розкрийте нові тенденції в розвитку теоретичної історії другої половини XX ст.

Питання II з блоку питань

1. Що розуміють під методологією історіографії.
2. Назвіть та охарактеризуйте основні періоди розвитку української історичної думки.
3. Розкрийте розуміння історичного процесу як множини цивілізацій.
4. В чому полягає сутність лінійного і нелінійного підходів до розуміння історії.

Питання III з блоку питань

1. Опишіть основні методи пошуку та збору наукової інформації.
2. В чому полягають особливості аналізу та інтерпретації історичної інформації.
3. Які критерії лежать в основі класифікації історичних документів
4. Які форми обміну науковою інформацією вам відомі.
5. Доведіть що філософія історії є галуззю наукового пізнання.

Питання IV з блоку питань

1. Охарактеризуйте найбільш важливі спеціальні методи історичної науки та проілюструйте їх використання на прикладі власного наукового дослідження.

2. Дайте класифікацію конкретно-наукових (емпіричних) методів дослідження та висвітліть їх методологічні прийоми.
3. Визначте зміст науково-дослідних процедур та наведіть приклади їх застосування.
4. Розкрийте роль історико-порівняльного методу в формуванні історичних концепцій.
5. Розкрийте особливості застосування методів синхронного та діахронного аналізу в історичних дослідженнях.
6. Наведіть приклади застосування історико-системного підходу в історичних дослідженнях.

РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ
з навчальної дисципліни
ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ІСТОРИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «*доктор філософії*»

форма навчання

денна

1. Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни складається з балів, що він отримує за:
- контроль залишкових знань на 3 лекціях;
 - роботи на 6 семінарських заняттях;
 - модульна контрольна робота (МКР);
 - реферат;
 - екзаменаційна робота.

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Контроль знань на 3 лекціях (максимальна кількість балів за 1 контроль на лекції становить 4 бали):

– повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	4
– достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	3
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	2,5

2. Роботи на 6 семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1-му семінарському занятті становить 4,5 бала)

«відмінно» – творче розкриття одного з питань, вільне володіння матеріалом	4,5
«добре» – глибоке розкриття одного з питань дискусії	4-3
«задовільно» – повне розкриття одного з питань дискусії	2,5

3. Написання МКР з 4 питань (максимальна кількість балів за 1 питання становить 2,5 бала).

– повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації), надані відповідні обґрунтування та особистий погляд	2,5
– достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації), що виконана згідно з вимогами до рівня «умінь», або незначні неточності)	2
– неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	1,5

4. Виконання реферату (максимальна кількість балів становить 11 балів).

«відмінно» – відповідність вимогам до змісту, структури та оформлення не менше ніж 90%	11–10
«добре» – робота відповідає вимогам змісту та структури, але має неточності в оформленні та містить не менше за 75% потрібної інформації	9-8
«задовільно» – робота не зовсім відповідає вимогам змісту та структури, має неточності в оформленні, незначні помилки в тексті та містить не менше за 60% потрібної інформації	7–6,5

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
Підготовка для зарахування реферату тез доповіді або статті до фахового	8 балів	Надання реферату на перевірку пізніше від установленого терміну;	–5 балів

Заохочувальні бали		Штрафні бали	
Критерій	Ваговий бал	Критерій	Ваговий бал
видання		Невчасне виконання МКР (на не запланованому занятті)	-5 балів

Розрахунок шкали ® рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру становить:

$$RD = R_{cm} + R_{екз} = (12+26+10+12) + 40 = 100 \text{ балів.}$$

Умовою допуску до екзамену є зарахування реферату, написання МКР не менше ніж на «достатньо» та стартовий рейтинг не менше 30 балів.

Екзамен усі аспіранти пишуть обов'язково (автомати можуть бути передбачені лише за наказом ректора на період несприятливої епідеміологічної обстановки (додаток С1).

Екзаменаційна робота оцінюється з 40 балів та складається з двох питань (максимальна кількість балів за 1 питання становить 20 балів)

повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)	20–18
достатньо повна відповідь (не менше за 75% потрібної інформації)	17–15
неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації)	14–12

За її результатами аспірант отримує відповідну оцінку (ECTS та традиційних) згідно з таблицею 1.

Таблиця 1

RD	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95–100	відмінно	Відмінно
85–94	дуже добре	Добре
75–84	добре	
65–74	задовільно	Задовільно
60–64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
RD < 60	незадовільно	Незадовільно

ДОДАТОК ДО РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ навчальної дисципліни

. на період несприятливої епідеміологічної обстановки

Додаток до РСО розроблено на підставі п. __ в додатку __ до Наказу по КПІ ім. Ігоря Сікорського від __. __. 202_ р. за № _____.

Рейтинг аспіранта з навчальної дисципліни розраховується виходячи із 100-бальної шкали, з них 60 балів становить стартова шкала.

1. Стартовий рейтинг R_c (протягом семестру) складається з балів, що аспірант отримує за:

	Види роботи аспіранта для розрахунку R_c	Кількість балів	
		Максимум R_c	Мінімум $R_D=50\% R_c$
1	роботу на семінарських заняттях (6 занять)	27	13,5
2	експрес-контроль на лекціях (3 контролю)	12	6
3	модульна контрольна робота	10	5
4	реферат	11	5,5
	Всього	60	30

2. Необхідною умовою автоматичного зарахування екзамену є виконання всіх експрес-контролів, доповідей на семінарських заняттях, МКР не менше ніж на «задовільно», реферату а також стартовий рейтинг не менше 30¹ балів.

Для отримання аспірантом екзамену «автоматом» його стартові бали R_i будуть перераховані за формулою

$$R = 60 + \frac{40 (R_i - R_D)}{(R_c - R_D)} = 60 + \frac{40 (R_i - 30)}{(60 - 30)} = 60 + \frac{40 (R_i - 30)}{30}$$

3. Аспіранти, які згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, надають свою згоду через е-ресурс викладачу або по замовчання отримують оцінку згідно розрахунку R .
4. Аспіранти, які мають стартовий рейтинг понад 30 балів або не згодні з оцінкою, що виставлена автоматично, повідомляють по це через е-ресурс викладачу та складають екзамен за РСО навчальної дисципліни, яке не враховує кількість накопичених балів. Сума стартових балів та балів за екзаменаційну контрольну роботу переводиться до екзаменаційної оцінки згідно з таблицею 1.

¹ $R_D=50\% R_c$

Теми рефератів

№1	Об'єкт і предмет методології історії.
№2	Історико-цивілізаційна концепція А.Д. Тойнбі
№3	Історико-теоретичні праці Р.Д. Коллінгвуда.
№4	«Нова наукова історія» та її розгалуження у сучасній історіографії.
№5	«Нова економічна історія» та її досягнення.
№6	Місце «психоісторії» у сучасній історіографії .
№7	«Кліометрика» у сучасних історичних дослідженнях.
№8	Екзистенціальна філософія історії М. Хайдеггера.
№9	«Кінець історії» у працях Ф. Фукуяма.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ оформлення реферату

з навчальної дисципліни

Теорія та методологія історичних досліджень

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня «доктора філософії»

спеціальність 032 Історія та археологія

освітньо-наукова програма Історія

(назва)

форма навчання денна

РОЗРОБНИКИ:

проф., д.і.н., зав. каф. Костилева Світлана Олександрівна

(посада, наукова ступінь, вчене звання, ПІБ)

Київ 2021р.

I. Загальні вимоги до реферату

Одне зі значень слова «реферат» (від лат. «referro» – доповідати, повідомляти) – це доповідь на будь-яку тему, підготовлена на підставі критичного огляду інших джерел². Методика реферування полягає в послідовному здійсненні операцій, пов'язаних з оцінкою, відбором, аналізом і узагальненням відомостей, які містяться в первинному джерелі³.

При виборі теми реферату з переліку тем, запропонованого в додатку Д головне – керуватися власними науковими інтересами. Можна також пропонувати власні теми рефератів, дотичні водночас до змісту навчальної дисципліни та до теми дисертаційного дослідження, аби в перспективі органічно вписати текст реферату в структуру дисертації.

Загальні рекомендації до реферату

- Мова – державна.
- Стиль – науковий.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату: 15–20 сторінок без списку використаних джерел і літератури.

- Формат сторінок – А 4.
- Шрифт та кегель – Times New Roman, 14.
- Міжрядковий інтервал – 1,5.
- Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм.
- Простий план.
- Всі підписи в рефераті ставляться тільки синьою ручкою.

Структура реферату

Реферат складається з таких частин:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновок;
- список використаних джерел і літератури.

Титульний аркуш. При оформленні титульного аркуша враховується шаблон, наведений у додатку Д 2 до методичних рекомендацій.

Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться.

Зміст до реферату містить перелік розділів, підрозділів і номери сторінок до них.

Вступ. Складається з постановки проблеми, обґрунтування її актуальності.

Основна частина. Перед тим, як приступити до написання основної частини, необхідно визначитися з назвами розділів і підрозділів – основні вимоги до реферату. В роботі необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст і результати досліджень,

² Кононенко В. О. Реферат // Українська бібліографічна енциклопедія. 23.06.2014. URL: <https://cutt.ly/3TrOpmR>

³ Варенко В. М., Горбунова О. В. Референтна справа. URL: <https://cutt.ly/qTrIXN8>

уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтологій⁴.

Текст реферату може супроводжуватися ілюстраціями, які допомагають розкрити мету й завдання.

Висновок. У висновку наводяться основні наукові результати, отримані автором особисто, стисло викладаються підсумки проведеного дослідження⁵.

Список використаних джерел і літератури слід розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні дисертацій), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку⁶.

Оформлюється список відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

II. Загальні вимоги до оформлення текстової частини реферату

Сторінки реферату мають бути пронумеровані. Першою є титульна сторінка, але на ній номер сторінки не ставиться, поточну нумерацію розпочинають указувати зі сторінки «Зміст». Номер сторінки ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки.

Розділи

1. *Заголовки структурних частин* роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ», друкують великими літерами з вирівнюванням по центру сторінки.

Кожен із цих підрозділів розпочинається з нової сторінки. Переносити слова у заголовку та підкреслювати їх не дозволяється. Структурні частини роботи, такі як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. (Не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ»).

2. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу (за допомогою «нерозривного переносу» комбінацією клавіш «**Enter + Shift**»).

Підрозділи, пункти

1. *Заголовки підрозділів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу має стояти крапка, наприклад: «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому самому рядку наводять заголовок

⁴ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

⁵ Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. С. 160.

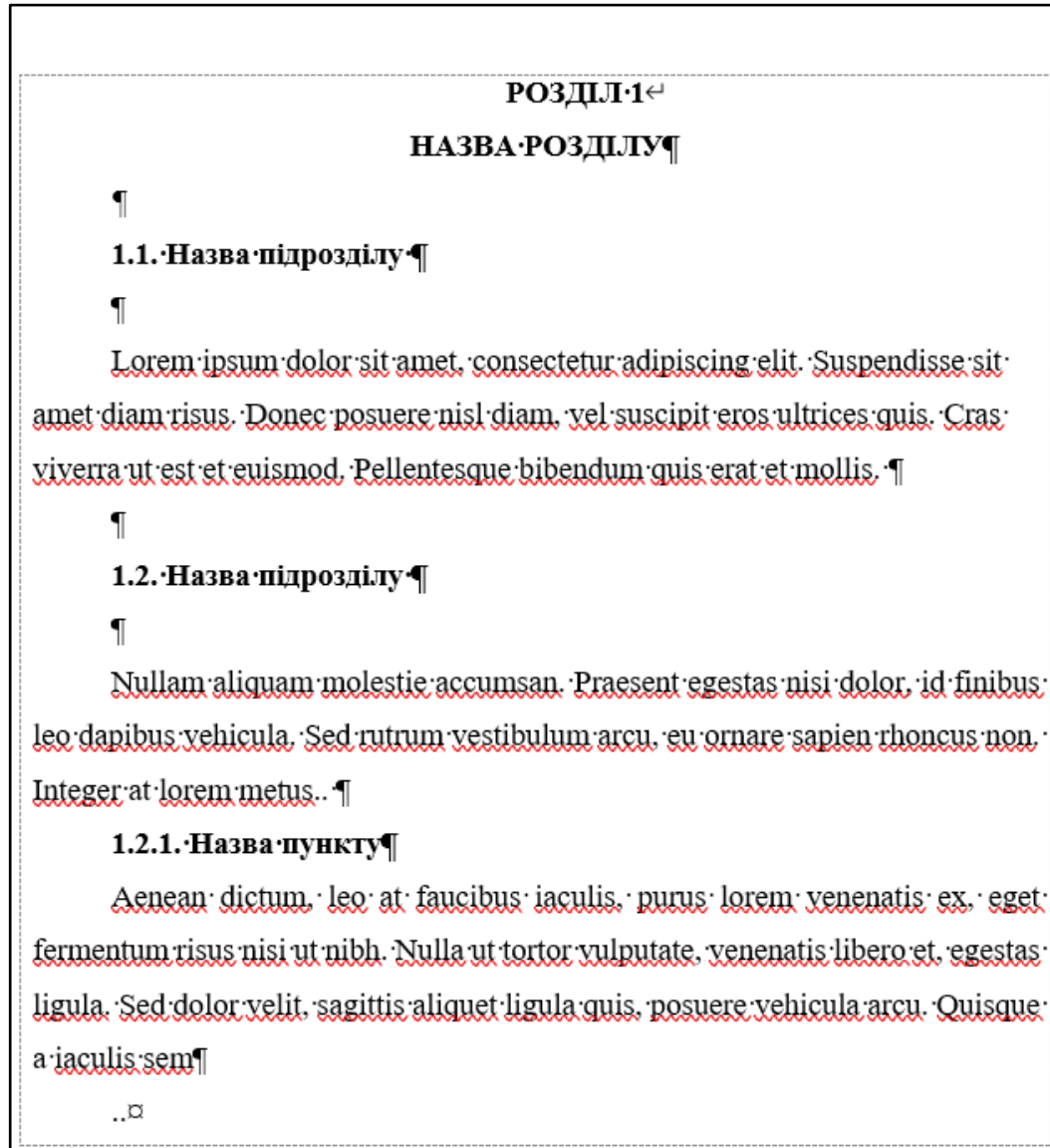
⁶ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 12.

підрозділу.

2. *Заголовки пунктів* друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту.

3. Між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом слід робити додатковий міжрядковий інтервал.

Приклад

Ілюстрації

1. *Ілюстрації* позначають словом «Рисунок» і нумерують. Рисунок обов'язково розміщують одразу після абзацу, де про нього йдеться. Назву рисунка наводять знизу (по центру) або праворуч від рисунка.

2. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках "(рис. 3.1)" або

зворот типу: “...як це видно з рис. 3.1⁷” або “...як це показано на рис. 3.1”.

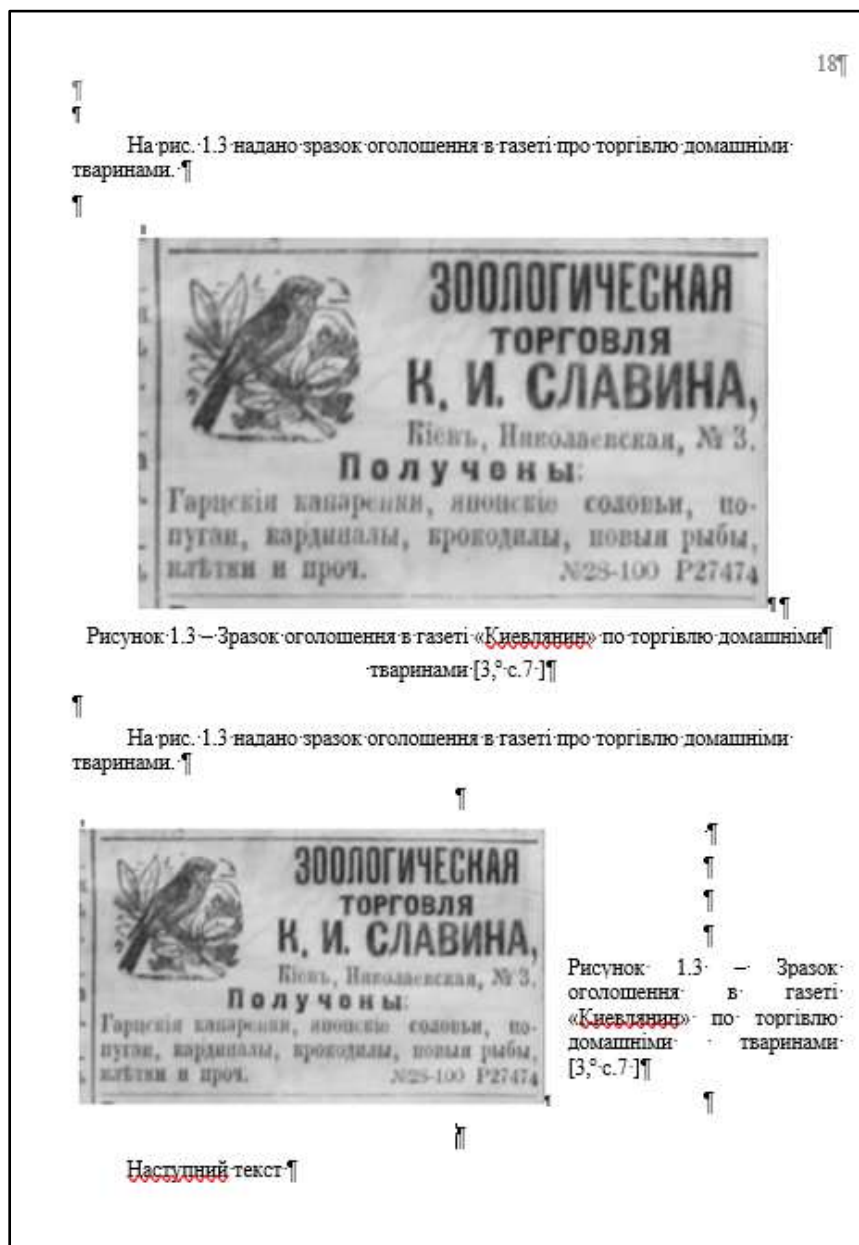
3. Підпис рисунку за алгоритмом:

«Рисунок [№ розділу[. № по порядку рисунку[]-Назва рисунку»

(Приклад: Рисунок 1.3 -Контурна карта території України X ст.)

4. Між текстом і рисунком, а також між назвою рисунка й текстом після рисунка слід робити додатковий міжрядковий інтервал⁸.

Приклад:

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Здобувач повинен обов’язково посилатися на авторів і джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Цитата в тексті береться в дужки “ ” або «».

Використовуючи ідеї або розробки, що належать також і співавторам, разом з якими були написані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт.

⁷ Звернути увагу, що при переносі в тексті посилання на рисунок номер рисунку окремо не переноситься від слова «рис.».

⁸ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

У разі використання запозиченого матеріалу без посилання на автора та джерело робота не зараховується⁹.

Посилання в тексті роботи на джерела та цитати слід оформлювати відповідно до відповідно до чинного ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання» або ж до одного з міжнародних стилів оформлення публікацій: MLA (Modern Language Association) style; APA (American Psychological Association) style; Chicago/Turabian style; Harvard style; Vancouver style.

Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

На всі таблиці роботи повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3»¹⁰.

Посилання на цитату зазначається коротко у квадратних дужках номер джерела в списку літератури та вихідну сторінку цитати: «...[Текст цитати].....[10, с. 355]».)

Додатки

Додатки (за наявності) оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки і мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток _____» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ђ, наприклад, додаток А, додаток Б. Один додаток позначається як додаток А.

Ілюстрації й таблиці, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д); таблиця (А.1) – перша таблиця додатка А¹¹.

⁹ Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. 2007. № 6. С. 6.

¹⁰ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 50.

¹¹ Мазур О. В. Основи наукових досліджень: Посібник для студентів філологічних спеціальностей. Вінниця, нова книга, 2013. С. 54.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА
кафедра ІСТОРІЇ

РЕФЕРАТ

з дисципліни

Назва дисципліни

спеціальність

032 «Історія та археологія»

освітньо-наукова програма

Історія

На тему

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXXXXXXXXXXXXXXXX

Виконав (-ла) здобувач (-ка) _X-го курсу

гр. **ІА-Х1ф**

ІВАНОВ ІВАН ІВАНОВИЧ

Засвідчую, що у роботі немає запозичень з праць інших авторів без відповідних посилань.

Здобувач (-ка) _____

Перевірив (-ла)

_____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ